

Invazív fajnak számít a *Paulownia tomentosa* ?

Összeállította: Vityi, A. - Marosvölgyi, B., Sopron, 2012.

1. Mit jelent az „invazív faj” kifejezés?

Az invazív fajok alatt értjük az olyan fajokat, amelyek betelepítése és/vagy elterjedése fenyegetheti a biológiai sokféleséget vagy más előre nem látható következményekkel járhat (hatással lehetnek az emberi egészségre és komoly gazdasági következményekhez vezethetnek). Az ilyen negatív hatást kifejtő, nem honos fajokat nevezik invazív fajoknak [1].

Az Európai Bizottság egységes szabályozást tervez az invazív fajokkal szembeni harc hatékonyabbá tétele érdekében. Állásfoglalásuk szerint az EU biológiai sokféleségét erősen fenyegeti az egyre erősödő idegenfaj-betelepülés. Ezért az EB most dolgozik egy az invazív idegen fajokra vonatkozó célzott jogalkotási eszközön, amely az invazív fajok elleni hatékonyabb küzdelem első lépése lenne. Ennek a jogszabálynak az elfogadása 2012-ben várható. Ez az egyik fő célkitűzése a 2020-ig érvényes Biodiverzitási Stratégiának.

A téma előtérbe kerülését mutatja az is, hogy az EU az utóbbi években a korábbinál nagyobb hangsúlyt fektetett a betelepülő idegen ill. invazív fajokkal kapcsolatos kutatásokra.

2. Invazív fajokkal kapcsolatos kutatási programok, adatbázisok

A LIFE-program az invazív fajok elleni küzdelemre és ezek kiirtására irányuló projekteket finanszíroz. „1992 és 2002 között több, mint 100 projekt részesült finanszírozásban (összköltség: 27 millió EUR), 2003 és 2006 között pedig 80 projekt (összköltség: 17 millió EUR)”. [2]

A 6. Kutatási Keretprogram az invazív fajokkal összefüggően két projektet finanszírozott: az ALARM és a DAISIE projektet.

A DAISIE-projekt keretében, európai kutatók és szakértők közreműködésével létrejött az invazív idegen fajok első összeurópai jegyzéke (DAISIE Inventory). A projekt közel 11 000 nem honos fajt azonosított Európában (ezek 10–15%-a várhatóan kedvezőtlen gazdasági vagy ökológiai hatással jár majd).

A 9. Európai Fejlesztési Alapból támogatott, a dél-atlanti invazív fajokkal foglalkozó projekt (South Atlantic Invasive Species Project, SAIS) célja az invazív fajoknak az Egyesült Királyság dél-atlanti tengerentúli területeire gyakorolt hatásának csökkentésére

szolgáló regionális kapacitás bővítése. [2]

2003-ban a berni egyezmény keretében elfogadták az invazív idegen fajokra vonatkozó európai stratégiát. Az Európai és Földközi-tengeri Növényvédelmi Szervezet (EPPO) kártevő-jelentési rendszert működtet, és vezeti azon invazív idegen fajok jegyzékét, amelyekre vonatkozóan – az invazív fajok, köztük az invazív idegen növények további betelepülésének és elterjedésének megelőzése érdekében – nemzeti szabályozás elfogadása ajánlott. [2]

3. Invazív-e a Paulownia tomentosa?

Több helyütt a szakirodalomban invazív fajként tüntetik fel, de ebben a kérdésben erősen megoszlanak a vélemények. Tény, hogy a császárfű szerepel az invazív fajok globális listáján. Ugyanakkor az Amerikai Erdészeti Szolgálat (US Forest Service) adatbázisa szerint Európában kevésbé érvényesül invazív jellege, mint Észak-Amerikában [3] – ezt igazolják az alábbi, hivatalosnak tekintett európai listák is.

A DAISIE Inventory adatbázisában – mely európai szinten a legnagyobb és legrészletesebb - a Paulownia tomentosa **idegen, de nem invazív** idegen fajként szerepel (lásd az alábbi összefoglaló táblázatot). Európa néhány országában (Ausztria, Németország, Egyesült Kir., Franciaország, Spanyolország, Olaszország) szaporodásra képes populációkat alkot, más tagországokban (Belgium, Cseh Köztársaság, Magyarország, Románia, Svájc) nem figyelhetők meg ilyen populációi vagy nincs róla információ.

A Global Invasive Species Database (Invazív Fajok Globális Adatbázisa) szerint az USA-ban, és Ausztráliában invazív fajként tartják számon, míg Németországban (Baden-Württemberg tartomány) bizonytalanok az invazivitást illetően.

Az EPPO invazív fajok adatbázisában és a SAIS projekt dokumentumaiban nem szerepel a Paulownia tomentosa.

[1] sz. táblázat: A Paulownia tomentosa státusza az invazív fajokra vonatkozó adatbázisokban

Projekt Adatbázis /	Ország	Státusz
	Ausztria	Idegen/Szaporodóképes populációt alkot
	Belgium	Idegen/ Szórványos előfordulás
	Horvátország	Idegen/Nincs információ
	Cseh Köztársaság	Idegen/ Szórványos előfordulás

DAISIE	Anglia	Idegen/Nincs információ
	Franciaország	Idegen/Szaporodóképes populációt alkot
	Németország	Idegen/Szaporodóképes populációt alkot
	Nagy-Britannia	Idegen/Szaporodóképes populációt alkot
	Magyarország	Idegen/ Szórványos előfordulás
	Olaszország	Idegen/Szaporodóképes populációt alkot
	Románia	Idegen/ Szórványos előfordulás
	Szlovénia	Idegen/Nincs információ
	Spanyolország	Idegen/Szaporodóképes populációt alkot
	Svájc	Idegen/ Szórványos előfordulás
EPPO	-	-
Global Invasive Species Database (Invazív Fajok Globális Adatbázisa)	USA	Invazív idegen faj
	Ausztrália	Invazív idegen faj
	Németország	?
SAIS	-	-

Forrás: [4], [5], [6], [7]

A különböző adatbázisok összevetéséből látható, hogy a császárfű invazivitása - illetve annak megítélése, hogy invazív fajnak számít-e - földrajzi hely függvényében változik, és bár néhány európai országban szaporodóképes populációkat alkot, a mérsékelt éghajlatú területeken ez a faj eddig sehol nem tudott tömegesen elszaporodni, holott ez a tulajdonság az invazivitás alapvető faktora.

4. Felhasznált irodalom

Hivatkozott irodalom

- [1] Convention on Biological Diversity. United Nations, 1992. Article 2. - Use of Terms.
- [2] COM(2008) 789 végleges A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK AZ INVAZÍV FAJOKRA VONATKOZÓ EURÓPAI UNIÓS STRATÉGIA FELÉ [SEC(2008) 2887 és SEC(2008) 2886]
- [3] Vityi, A. – Marosvölgyi, B. (2012): A Paulownia-fajok alkalmazásának jelenlegi helyzete és jövőbeni lehetőségei (A hazai és nemzetközi kutatási eredmények

összehasonlítása). Nyugat-Magyarországi Egyetem Környezeti Erőforrás-gazdálkodási és védelmi Kooperációs Kutatási Központ Ökoenergetikai Kutatási Főirány, Sopron.

[4] DAISIE Inventory).(www.europe-aliens.org)

[5] Global Invasive Species Database

<http://www.issg.org/database/species/distribution.asp?si=440&fr=1&sts=sss&lang=EN>)

[6] EPPO List of invasive alien plants

http://www.eppo.int/INVASIVE_PLANTS/ias_lists.htm

[7] South Atlantic Invasive Species Project

<http://www.rspb.org.uk/ourwork/projects/details.aspx?id=tcm:9-194527>

Egyéb irodalom

1. ALARM (Assessing Large-scale Risks for Biodiversity with tested Methods, a biológiai sokféleséget fenyegető magas kockázatok értékelése bevált módszerekkel), www.alarmproject.net
2. DAISIE (Delivering Alien Invasive Species Inventories for Europe), www.europe-aliens.org
3. European Commission DG Environment. Invasive Alien Species. http://ec.europa.eu/environment/nature/invasivealien/index_en.htm
4. US Forest Service. Paulownia tomentosa. <http://www.fs.fed.us/database/feis/plants/tree/pautom/all.html>